

створюючи належні умови для збереження і примноження біорозмаїття та існуючих екосистем, формує екологічно безпечне довкілля для сталого розвитку суспільства й особистості.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЯ» ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ

*Прокопенко Н.В., доц., к.б.н.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
Україна
natvikpro08@gmail.com*

На сьогодні суспільство та суспільний розвиток характеризуються багаторазовим збільшенням інформаційних потоків, значним підвищенням їхньої різноманітності. Такі тенденції змушують формулювати принципово нові пріоритети якісної підготовки спеціалістів в умовах закладів вищої освіти. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» визначає необхідність підготовки молоді, що навчається, до сприйняття потоку інформації, який постійно збільшується. Перехід до інноваційних технологій навчання передбачає створення умов для впровадження технологій роботи з інтенсивними інформаційними потоками.

Як зазначено в Законі України “Про вищу освіту”, освітній процес у закладах вищої освіти здійснюється за такими формами: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Таким чином самостійна робота є однією з найважливіших форм організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Самостійна робота – один з обов’язкових видів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, що виконує різні функції. Найбільш важливими функціями цього виду діяльності є:

– навчальна, яка полягає в опрацюванні першоджерел, що сприяє більш глибокому осмисленню вже засвоєної суми знань;

- пізнавальна, призначення якої полягає в опануванні нової суми знань, розширенні меж світогляду;

- коригуюча, яка передбачає осмислення новітніх теорій, концепцій, категорій, підходів до визначення сутності відомих понять, напрямків розвитку науки тощо;

- стимулююча, сутність якої полягає у такій організації самостійної роботи, коли студент отримує задоволення від результатів пізнавальної діяльності;

- виховна, спрямована на формування таких якостей, як воля, цілеспрямованість, відповідальність, дисциплінованість;

- розвиваюча, спрямована на розвиток самостійності, творчості, дослідницьких умінь особистості.

Самостійна робота здобувачів може мати три основні форми реалізації: по-перше, це самостійне виконання здобувачами різноманітних завдань на вимогу викладача під час проведення аудиторних занять (лекцій, практичних чи лабораторних); по-друге, самостійне виконання здобувачами завдань, проєктів, підготовка презентацій, наукових повідомлень в позааудиторний час; по-третє, науково-дослідницька діяльність здобувачів, що виникає у ході підготовки наукових робіт (курскових, кваліфікаційних), написання тез, статей, конкурсних завдань та творчих проєктів.

Самостійна робота як вид навчальної діяльності має ефективність, якщо є чітка організація зі сторони навчального закладу, викладача, якщо така робота є систематичною, за умов, коли здійснюється постійний контроль викладача за роботою здобувачів, а це – відповідь на контрольні або тестові питання, перевірка виконаних індивідуальних завдань

Організація та форми самостійної роботи повинні активно впливати на характер навчального процесу, систематизувати роботу здобувачів протягом усього періоду навчання або його частини (якщо розглядати самостійну роботу в рамках конкретної навчальної дисципліни).

Дистанційне навчання є порівняно новою формою організації навчального процесу в Україні. Ця форма організації навчального процесу має певні переваги, а саме - дозволяє здобувачам освіти незалежно від місця перебування і зайнятості отримувати теоретичну інформацію, своєчасні та якісні консультації, виконувати практичні

завдання (індивідуально або в співпраці), найбільш повно враховувати особистісні та фізіологічні характеристики окремо взятої особистості. Організація дистанційне навчання має свою особливості в залежності від характеристик навчальної дисципліни. Дисципліна «Екологія» за умов певної адаптації навчального матеріалу може бути ефективно викладена в рамках дистанційного навчання.

Однією з систем, яка широко використовується в дистанційному навчанні в Україні є система Moodle. Система Moodle орієнтована на створення особистого навчального середовища, в якому різні інформаційні потоки формують певний комплекс, що надає достатньо можливостей для підтримки комунікації й спільної роботи учасників навчального процесу.

Розмаїття інтерактивних елементів системи Moodle можна розділити на дві категорії, що відображають призначення елемента в навчальному процесі:

1. Елементи спільної діяльності – форум, лекція, вікі, в роботі з якими на перший план виходить організації співпраці (спілкування) здобувачів вищої освіти і викладача у роботі з інформацією, формуванні нових знань.

2. Інструменти контролю знань - завдання, тест та інші форми контролю Завдання цієї категорії інтерактивних елементів – адекватне відображення рівня знань здобувачів.

Дистанційний курс, який створюється в системі Moodle за навчальними дисциплінами, може бути розбитий на модулі, кожен з яких містить елементи, які в тому числі допомагають організувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти:

- вхідний тест для оцінювання початкового рівня знань здобувачів. У разі невдалого проходження тесту здобувачу надається можливість повторного проходження тесту за умови більш ретельної підготовки до нього, повторення раніше вивчених дисциплін. Ця додаткова підготовка здійснюється самостійно. Для здобувачів, що починають вивчати дисципліну «Екологія» вхідний тест може містити запитання з дисципліни «Хімія»;

- теоретичний матеріал з теми, яка розбита на підрозділи чи якісь інші структурні елементи. При цьому здобувач одночасно має право

самостійно вивчити запропоновану тему, не користуючись наданою теорією, за допомогою наявних в курсі електронних варіантів посібників, посилань на відповідні Інтернет-ресурси. Візуальне оформлення теоретичного матеріалу повинно враховувати особливості концентрації уваги на тих чи інших елементах, які виділені іншим кольором, шрифтом та з використанням інших прийомів комп'ютерної графіки. При цьому необхідно використовувати прийоми, що підвищують інтерес до навчання;

- практичні завдання з теми. Ці завдання повинні містити також різноманітні поради, рекомендації які роз'яснюють принципи виконання завдань, полегшують виконання. В якості самостійної роботи такі завдання можуть містити додаткові запитання, відповіді на які мають більш творчий, дослідницький характер. При вивченні дисципліни «Екологія» додаткові запитання можуть бути стосовно оцінки екологічної ситуації в населеному пункті, де мешкає здобувач. При виникненні певних питань, здобувач постійно має зв'язок з викладачем-тьютором за допомогою пошти або форуму, наявних в дистанційному курсі;

- завдання, які розвивають дослідницькі уміння і навички здобувачів, орієнтовані на самостійний пошук інформації, її творче осмислення;

- вихідний тест для контролю якості підготовки здобувача. У разі невдалого проходження тесту здобувач має право на його повторне проходження за умови самостійного виконання додаткових завдань, які сприятимуть більш якісному вивченню запропонованого матеріалу.

Впровадження системи Moodle в рамках організації самостійної роботи дає наступні можливості:

- подання навчального матеріалу за допомогою внутрішніх ресурсів Moodle дозволяє реалізувати ознайомлення та вивчення матеріалу здобувачем у зручний для нього час та полегшить його багаторазове повторення;

- подання викладачем різних видів завдань: репродуктивного, реконструктивно-варіативного та творчого рівня. Здобувач сам обирає рівень виконуваних ним завдань, що у подальшому впливає і на його кінцеву оцінку за дисципліною;

- створення питань самоконтролю або тестів для викладача спочатку є трудомістким, але далі вони працюють автоматично, і викладач отримує інформацію про типові помилки здобувачів, що дає змогу акцентувати увагу на окремих питаннях при викладанні теоретичного матеріалу;

- взаємодія здобувача з викладачем відбувається в зручний час. Здобувач запитує та отримує відповідь завдяки внутрішнім можливостям системи Moodle.

Таким чином, система Moodle надає можливість різноманітного використання завдань з самостійної роботи в процесів вивчення дисциплін різної спрямованості, в тому числі і природничих.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ»

*Усенко О.В., к.б.н., доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
elenausenko15@gmail.com*

В наш час гострий конфлікт між людським суспільством і природою, коли нераціональне господарювання порушує динамічну рівновагу біосфери нашої планети, спричиняє її прогресуюче руйнування. Нераціональне господарювання супроводжується вичерпанням природних ресурсів і різким погіршенням якості навколишнього середовища, що спричиняє захворювання тварин, рослин та людей і загрожує подальшому розвитку людської цивілізації.

Для вирішення глибокої суперечності між людським суспільством та природою потрібна переорганізація всієї системи природокористування на нових наукових засадах. Вони повинні ґрунтуватися на необхідності досягнення компромісу між соціальними і економічними потребами суспільства та можливостями біосфери задовольняти їх без суттєвого